

UNIVERZA V LJUBLJANI

Fakulteta za socialno delo

KIBERNETSKO- SINERGETSKA ANALIZA PRIMERA NINA

Ime uporabnice je, zaradi načela zaupnosti in varstva osebnih podatkov, izmišljeno.

1. UVOD

Letos sem prakso opravljala na centru za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog (v nadaljevanju CZOPD), ki deluje v okviru psihiatrične klinike. Sem se pridejo zdraviti pacienti (tako uporabnike imenujejo na CZOPD), ki želijo spremeniti svoj življenjski stil in se ozdraviti svoje odvisnosti. Za večino uporabnikov zdravljenje traja štirinajst tednov. Šest tednov na Oddelku za detoksikacijo in osem tednov na Oddelku za intenzivno podaljšano zdravljenje. Po štirinajstih tednih pa še šest mesecev obiskujejo Dnevni oddelek, kjer skupine potekajo trikrat na teden. Program se seveda prilagaja vsakemu posamezniku, a večina ga opravi na način, ki sem ga opisala.

V štirih tednih moje prakse sem spoznala vse tri oddelke. Ker zdravljenje na CZOPD večinoma poteka v okviru skupin, sem bila prisotna na mnogo skupinah, kjer sem opazovala

dogajanje. Stik sem imela z vsemi uporabniki, a z eno uporabnico - Nino sem se še posebej zbližala.

2. OPIS PRIMERA

Z Nino sem se prvič srečala že prvi dan prakse. Bila sem prisotna na pogovoru, ki ga je imela s socialno delavko, ki je bila tudi moja mentorica dva tedna. Opazila sem, da me je med pogovorom vedno malo opazovala, tako kot jaz njo, saj sva bili druga drugi »**neznana črna škatla**«. Pogovor sem se trudila čim bolj pozorno poslušati, zraven pa se tudi **pridružiti** Nini s tem, da sem **zrcalila** njene telesne gibe, mimiko, dihanje in bila pozorna na to, kakšne besede uporablja za opisovanje občutkov, dogodkov, mišljenja... Ugotovila sem, da pretežno uporablja **vizualne besede**, saj je bilo pogosto slišati: »videla«, »jasna slika«, »predvidela«, »prikaz«... Zdelo se mi je zelo pomembno, da sem pozorna na vse to, saj se ji le tako lahko približam in ji pokažem svoj interes zanjo. S tem **opazovanjem** sem sebi sprva »**neznano črno škatlo**« počasi začela »**beliti**«.

S socialno delavko se je Nina pogovarjala o tem, kako se počuti na zdravljenju, opravili pa sta tudi telefonski klic mami, da ji je Nina povedala, da bo še dva tedna na Oddelku detoksikacije in ne enega, kot je sprva mislila. S tem se je njun pogovor zaključil.

Naslednji dan sem Nino najprej videla na skupini, vendar se tam nisva mogli pogovarjati, saj sem bila prisotna le kot opazovalka. Ko sva se spogledali, sva se druga drugi nasmehnili, kar sem razumela kot neko **povratno informacijo**, da je tudi njej včerajšnje srečanje ostalo v spominu.

Po sestanku z zaposlenimi sem odšla v sobo za uporabnike, kjer preživljajo prosti čas in potekajo skupine. Usedla sem se na stol in začela prepisovati definicije funkcij, ki jih opravljajo. V tem času je bila tudi Nina v tej sobi in prisedla je k meni. Začela me je spraševati, kako to, da sem prišla na CZOPD, kaj študiram, kakšne so moje izkušnje z drogo, kdo sploh sem... S tem je tudi ona začela z »**beljenjem**« in na ta način sva pričeli s **spoznavanjem** druga druge. Ker sem vedela, da moram v okviru fakultete opraviti kar nekaj nalog, sem jo **povabila**, da z mano opravi **spoznavni pogovor**. **Dogovorili** sva se, da to opraviva v torek po njenem kosilu.

Naslednje dni sva se vsakič, ko sva se srečali, lepo pozdravili in nasmehnili druga drugi. Čutiti je bilo neko **povezanost** in to sem občutila kot nek **pozitiven feedback** na mojo prisotnost. Na skupinah sem jo **opazovala**, kako **deluje** v tem **kompleksnem sistemu**.

Spoznala sem, da se z ostalimi uporabniki dobro razume in da je na skupinah zelo aktivna. Hkrati pa sem se zavedala, da je to le moj način **zaznavanja**, v katerega vnašam tudi precej **sebe**.

V torek po kosilu sva se dobili in odšli v atelje, kjer bi opravili **spoznavni pogovor**. Dan pred tem mi je mentorica povedala, da za Nino še nimajo narejene socialne anamneze in če bi jo jaz naredila, saj sem že videla, kako to poteka. Privolila sem in se odločila, da jo opravim v okviru spoznavnega pogovora.

Vsak oddelek na CZOPD ima svoj atelje, kjer poteka kakšna skupina ali pa pogovor z uporabnikom. To je zelo svetla in prijetna soba, kjer je mirno, tako da sva z Nino lahko brez motenja delali.

S tem ko sem jo vprašala, kako se počuti, sem želela napraviti **odprt prostor za pogovor**, kjer se bo počutila sproščeno in varno. Povedala mi je, da je malo živčna, saj tega še nikoli ni počela. Pomirila sem jo s tem, ko sem ji rekla, da se nima česa bati, saj je ona največji **ekspert za svoje življenje**, govorili pa bova le o tem.

Nato sem začela z **vzpostavljanjem delovnega odnosa**. Povabila sem jo, da skupaj sprejmeva **dogovor o sodelovanju**. Razložila sem, da bova delali **konkretno, tukaj in zdaj**, v eni uri in pol, ki jo imava na voljo, in pojasnila najine **vloge**. Povedala sem ji, da bom jaz pogovor vodila in jo spraševala o njenih izkušnjah, dogodkih..., ona pa mi bo odgovarjala in pripovedovala o svojem življenju, in s tem **prispevala svoj delež**. Razložila sem ji tudi, kaj je to socialna anamneza in spoznavni pogovor, in tako uporabila **koncept znanje za ravnanje**. **Povabila** sem jo, da **sprejme dogovor** in to je tudi storila.

Pri socialni anamnezi je čutiti neko **nadrejenost**, ki jo ima strokovnjak nad uporabnikom. Opazi se **moč strokovnjaka**, ki se ne ozira na **etiko udeležnosti, perspektivo moči**. Uporabnika ti samo sprašuješ, on pa ti odgovarja. Ne vključuješ lastnega mnenja in izkušenj. Vse je zelo strukturirano. Sprašuješ le po nekih točno določenih stvareh, kot so njegovo preteklo življenje, družinske in stanovanjske razmere, podatki o šolanju, odnos do drog, razlogi za odločitev za zdravljenje, cilji... ostalo pa te ne zanima. Ni čutiti tiste povezanosti z uporabnikom, da bi se mu približal na prijateljski ravni. Zbrane podatke naj bi predstavil **objektivno in kibernetško razumevanje** tu ne pride v poštev. Gre za **kibernetiko I. reda**, kjer se postaviš v **položaj nepristranskega opazovalca**.

Ravno zaradi vseh teh značilnosti socialne anamneze sem se odločila, da bom **pogovor vodila na osebni način**. Vključevanje lastnih izkušenj se mi je zdela boljša metoda, saj menim, da se s tem uporabniku bolj približaš in lažje pridobiš njegovo zaupanje.

Pogovor je tekel gladko. Sproti sem jo **povzemala** in s tem **preverjala**, če sem povedano **razumela**. **Uporabljala sem njen osebni jezik in vizualne besede**, da bi se bolje razumeli in zblížali. Vse te tehnike so pripomogle k temu, da sem **pridobila** Ninino **zaupanje**. To se je pokazalo s tem, ko mi je povedala nekaj, kar ni še nikomur – tako mi je rekla.

Nina mi je povedala tudi nekaj stvari, ki so se mi zdele skoraj neverjetne, a sem se **odpovedala dvomu, da ne verjamem**, saj menim, da na ta način ne moreš zgraditi dobrega **delovnega odnosa**.

Po koncu pogovora sem Nini **poklonila nekaj pohval** kot eden od korakov znotraj **koncepta v rešitev usmerjene kratke družinske terapije**, in se ji **zahvalila** za sodelovanje. Tudi Nina je bila vesela, da sva opravili ta pogovor, saj ji bo sedaj lažje, ko bo morala pripraviti življenjepis, ki ga mora predstaviti skupini. **Dogovorili** sva se tudi, da se ponovno srečava naslednji torek, saj me je že med pogovorom prosila za **pomoč pri nekem problemu**. Ker ni bil tak, da bi pomoč potrebovala takoj, se je strinjala, da lahko počaka še en teden, ko bova spet imeli malo več časa, saj ima Nina zelo strukturirane dni in so torki edini dnevi, ko ima nekaj prostega časa.

Še pred najinim naslednjim srečanjem sem razmišljala, da bi lahko uporabila **ekozemljevid**, in to sem tudi storila. Tudi tokrat sva bili v ateljeju. Začeli sva s sprejetjem **dogovora o sodelovanju**. Pojasnila sem ji, da nimam odgovora na njen problem in da bom potrebovala njeno pomoč, da bova **soustvarili rešitev**. S tem sem **odstopila od moči, da posedujem resnice in rešitve** in se s tem ozirala tudi na koncept **etike udeležnosti**. **Z instrumentalno definicijo problema** sem jo povabila, da mi pove, s kakšnimi težavami se srečuje in morda že kakšno rešitev vidi oziroma kaj bi bil zanjo **želeni izid**. Nina mi je razložila, kakšen problem ima in dogovorili sva, da uporabiva tehniko ekozemljevida. Skupaj sva sprejeli tudi odločitev, da bom risala jaz. Kot **cilj** sva zastavili: »Premisliti prej kot impulzivno odreagirati«. Sedaj, ko razmišljam o tem, ugotavljam, da bi to nalogo lahko opravila bolje. Mislim, da sam cilj še ne bi smel zajemati nalog in bi moral biti drugače oblikovan. Omenja tudi dejanja, ki niso zaželeni, kar se mi ne zdi dobro, saj človeka bolj **opolnomočimo**, če tudi cilj zastavimo pozitivno, afirmativno. Mislim, da bi bilo bolje, če bi se želena rešitev glasila: »Da bi v stresnih situacijah mirno odreagirala«. Sicer pa se o teh stvareh še učim, zato je razumljivo, da napravim tudi kakšno napako.

Sama izdelava ekozemljevida je potekala zelo dobro. Spoznala sem, da je to metoda, kjer je res treba delati s **perspektive moči**. Tudi z Nino sva našli veliko njenih **virov moči**, ki ji bodo pomagali pri doseganju cilja. Določili sva tudi **majhne korake**, da bi se želene izide lažje uresničili. Med delom sem imela vedno v mislih tudi koncept **ravnanje s sedanjostjo** ali

koncept so-prisotnosti. Pogovor sem čim bolj usmerjala v sedanost. V preteklost sva se vrnila le toliko, ko sva **iskali izjeme**, ki bi lahko bile vir moči. Bila sem tudi zelo zbrana in Nini na voljo za sočutje in razgovor. Nisem je prekinjala, ampak spoštovala in jo spodbujala k **ustvarjanju zgodbe**.

Tudi na koncu tega srečanja sem jo pohvalila in se ji zahvalila za sodelovanje. Vprašala sem jo, kako se počuti in če vidi kak **smisel** v vsem tem. Nina mi je povedala, da je navdušena nad izdelkom, ki je nastal. Ugotovljeno si je prepisala in povedala, da bo vse skušala čim bolj upoštevati. S tem sem dobila neko potrditev, da sem delo opravila dobro, saj sva skupaj prišli **od problema k rešitvi**, Nina pa je razvila **nov pogled** na situacijo.

Pogovorili sva se tudi o tem, kako bo potekal njen izhod v petek, saj se z očetom ne razume najbolje. Jezna je nanj, ker jo sili iti študirat, njej pa se ne da in ne vidi smisla v tem. Ravno to je tudi en od razlogov, zakaj se toliko prepirata. Nina mi je sama povedala, da bo, če bo kazalo na prepir, skušala upoštevati korake, ki sva jih **definirali**.

Ker je bilo načrtovano, da bom v naslednjem tednu na nekem drugem oddelku kot ona, in sva vedeli, da se ne bova srečevali več toliko, sva se dogovorili, da se naslednji, zadnji torek pred koncem moje prakse, ponovno dobiva. Namen tega srečanja je bil čisto prijateljske narave in da **preveriva**, kako ji je šlo pri **uresničevanju korakov**, ki sva jih določili.

Do naslednjega torka se res nisva veliko videli, saj sem bila jaz zelo zaposlena, in sem imela prosti čas večinoma takrat, ko je imela Nina kakšno skupino ali druge obveznosti. V torek pa sem jo prišla iskat in ponovno sva odšli v atelje.

Nina mi je povedala, da se je najinega srečanja veselila in komaj čakala, da se spet vidiva, saj mi mora nekaj povedati. Pripovedovala mi je o svojem izhodu in o situaciji, ko se je z očetom spet skoraj skregala. Povedala mi je, da se je spomnila na korake, o katerih sva govorili, in se jih držala. Do prepira tako ni prišlo in z očetom se je potem mirno pogovorila. Razložila mi je, da očeta sedaj bolje razume in to sem razumela kot **preokvirjanje**. Razveselila pa me je tudi njena, zaenkrat še delna, **stabilizacija spremembe**. Sicer bo trajalo še nekaj časa, da bo spremenila svoj **vzorec** reagiranja, a začetek je bil obetaven. V tem njenem pogovoru z očetom pa sem zaznala tudi **krožni vpliv**, ki ga imata drug na drugega. Nina je s svojo mirnostjo vplivala na očeta, da se je tudi on bolj mirno začel pogovarjati, in tako do prepira ni prišlo. Lahko bi rekla, da se je pri Nini začel dogajati potencial za **spremembo II. reda**.

Ko se nama je čas iztekal, sva naredili še nekakšen **dogovor o zaključku delovnega odnosa**, ki sva ga vzpostavili. Pogovorili sva se o tem, kaj sva **pridobili** in kaj je za naju vse skupaj pomenilo. Ubesedili sva svoja čustva in obe izrazili žalost, da se zgodba zaključuje. Vedeli sva, da odnosa ne bova mogli nadaljevati po izteku moje prakse, saj imajo uporabniki na

CZOPD možnost stikov le s tistimi osebami, ki so z njimi v terapevtskem dogovoru. Najino delo sva **proslavili** tako, da sva si zapeli pesem in **se poslovili** tako, da sva druga drugi narisali risbico.

V petek, ko sem zaključevala prakso, sem Nini želela nekaj pokloniti. Daril, kot je čokolada, uporabniki ne smejo sprejemati, zato sem ji na listu papirja prinesla pesem, ki sem jo napisala zanjo. Zavedam se, da nisem neka prava pesnica, a s tem sem ji želela pokazati, da mi bo najin odnos ostal v spominu in jo na nek način opolnomočiti.

3. ZAKLJUČEK

Z Nino sva razvili nek delovni odnos čisto po naključju. Pomagalo je predvsem to, da je bila na pogovoru s socialno delavko, ko sem bila jaz zraven. Skozi tedne sva si bili vedno bližje. Na začetnih srečanjih sem se še trudila jo **zrcaliti** in se z njo **uglaševati**, nato pa je vse to postalo že avtomatično. Pogovori so mi bili bolj podobni tistim, ki jih imam s prijateljico kot pa z nekim **uporabnikom**. A še vseeno sem imela pri delu z njo v mislih **socialnodelovne koncepte**, saj nam zelo pomagajo za delo in te vedno peljejo proti rešitvi. Z uporabo le-teh poskrbiš, da **veš, kam hočeš priti in ne ostaneš brez besed**.

Vedno znova pa sem sproti **preverjala** tudi moje in Ninine **epistemološke predpostavke**, da sem razumela, kaj pričakujeva, saj se zavedam, da **pričakovanja usmerjajo našo pozornost**. Bila sem zelo vesela, ko sva med enim od pogovorov, po mojem mnenju, doživeli **trenutek srečanja**. Pogovarjali sva se o neki zelo podobni izkušnji, se spogledali in se iz srca nasmejali. Čutila sem, kot bi se nekaj v najinem odnosu premaknilo, ga prestavilo na novo raven.

Vesela sem, da sem v odnosu z Nino dobila priložnost se preizkusiti v različnih metodah in tehnikah socialnega dela. Spoznala sem, da so lahko, sploh na primer ekozemljevid, velik **energizator**. Človeka opolnomočijo in mu dajo nek nov zagon za delo. Zavedam pa se, da v nekaj srečanjih ne moreš doseči velikih sprememb, saj je za stabilizacijo potrebnega več časa. A vseeno mislim, da je najin odnos Nini vsaj malo pomagal pri premagovanju težav s katerimi se je na zdravljenju srečevala, saj sem veliko uporabljala tudi **socialno krepitev**. Upam, da se bo Nina znašla na poti brez drog in se bo ta novi vzorec obdržal.

V najinem odnosu so bile **interakcije goste in nelinearne**. Trudila sem se, da bi pogovor tekel čim bolj gladko in brez zadržanosti. Želela sem prispevati k njenemu **energiziranju** na različne načine, predvsem tako, da sva raziskovali njene **vire moči** in se nanje opirali.

Razlikovala sem med vzorci in si prizadevala prispevati k temu, da bi se njen **novi vzorec** čim bolj **stabiliziral**. Nisva toliko raziskovali in skušali **analizirati problemskega stanja**, ampak sva se bolj osredotočali na **želeni izid**.